

מעדני אשר

גיליון שב"ח
(שנה ז')
פרשת מטו"מ תש"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

איך היה יכול רבה בר בר חנה להתיר את השבועה של הגלות הרי אין יכול להתיר דבר שיש לו נגיעה?

בפרשת ל"ג לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה.

איתא בגמ' חגיגה י' ע"מ א' דמפסוק זה ילפינן שאפשר לעשות התרת נדרים דדרשינן "לא יחל דבר" הוא אינו מוחל, אבל אחרים מוחלין לו, דהיינו ע"י התרת נדרים.

קימ"ל יור"ד סימן רכ"ח ס"ק ה' וכן כתב הרמב"ם הלכות נדרים פרק ז' הלכה ט' ומקורו בירושלמי אסור על עצמו הניית בני העיר, אסור להשאל על נדרו לחכם מבני אותה העיר, ואם נשאל והתיר לו הרי נדרו מותר.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' ב"ב ע"ד ע"א שהראה ההיא טייעא לרבה בר חנה את הר סיני, אמר רבה בר בר חנה שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי מן הגלות כדכתיב הרבה פסוקים בנביאים כן כתב רש"י ועכשיו שנשבעתי מי מיפר לי, כי אתאי לקמיה דרבנן, אמרו לי כל בר בר חנה סיכסא שוטה כן כתב רש"י היה לך לומר מופר לך, והוא סבר דלמא שבועתא דמבול הוא, רבה בר בר חנה סבר דילמא שבועתא דמבול דכתיב ישעיה נ"ד "אשר נשבעתי מעבור מי נח" אותה שבועה היה רוצה להפר ויחריב את העולם במבול ולפיכך לא רצה להיפר וקשה מדוע כעסו רבנן על רבה בר חנה מדוע לא היפר, הרי לא היה יכול להפר, דהרי קימ"ל שהיכא שלמתיר יש נגיעה אין יכול להתיר, והרי רבה בר חנה הרי הוא נוגע, דהא הנדר הוא לענין גאולת ישראל, והוא נמי כולל בתוכו, ואסור לו להתיר, כן מקשה במשנה למלך פרק ז' מהלכות נדרים הלכה ט', וכן הקשה בשו"ת תורת חסד סימן כ"ג, וכן בבנין אריאל בפרשתו, וכן בחיד"א בספרו פתח עינים ב"ב ע"ד ע"א, וכן החתם סופר גיטין ל"ה ע"א, וכן בעמודי אור האקדמה הקשה כן, וכן בקהלת יעקב נדרים סימן י"ג ט"ז.

איכא כמה תרוצים:

א. טעמא דנוגע בדבר אינו יכול להתיר, היינו שמא יחשוב מחשבות ויבקש סיבה להיתר האסור, וטעם זה לא שייך אלא במי שסומך על החכם המורה, משא"כ אצל הקב"ה אי אפשר לומר כן כי הוא יודע הדין לאמיתו אם יש פתח לנדר זה להתירו אלא שאינו יכול להתיר לעצמו ע"פ התורה כמו דדרשינן לא יחל דברו אבל אחרים מוחלין לו, וא"כ אפילו הנוגע בדבר יכול להתיר נדרו של הקב"ה אם רצונו שיתירו, א"כ אינו קשה כלל, כן כתב בבנין אריאל בפרשתו.

והחיד"א בספרו פתח עינים ב"ב ע"ד ע"א כתב לדחות תרוץ זה: ע"פ מה שכתב בשו"ת הריב"ש סימן ת"ו דטעם דצריך שלא יהא נוגע בדבר, הוא משום דהויא ליה כמתיר נדרי עצמו, וא"כ לא שייך תרוץ זה.

ב. ע"פ מה שכתב בשיטה מקובצת שם דהא דאיתא בגמ' דהיה לו לומר מופר, לאו דוקא מדין התרת נדרים, שהרי חכם אינו מתיר בלשון הפרה אלא בלשון התרה, אלא דהכוונה דיש כח ביד צדיקים לבטל גזירת ה' ושבועות, לפי הנ"ל אתי שפיר משום דאינו בסוג דין נדרים דהיכא דהויא נוגע אינו יכול להתיר, אלא מדין דהצדיקים מבטלים הגזרה אף שהם נוגעים בדבר, כן תירץ החיד"א בספרו פתח עינים ב"ב ע"ד ע"א, וכן בחתם סופר גיטין ל"ה ע"א ד"ה דילמא אולא, ובתורת חיים שם כתב דישאל עם הקב"ה הויא כהפרת בעל לאשה, א"כ אתי נמי שפיר דבעל מיפר לאשתו אף שיש לו נגיעה, דהרי מיפר בדברים שבינה לבינו.

ג. כיון שאי אפשר להתירו רק מישראל ולא מלאך, כי תורה לא בשמים היא, ולכן אמר מי מיפר לי, מותר להתיר אף נוגע בדבר, כיון שאי אפשר ע"י אחר מותר אף לכתחילה להתיר נוגע, וכמו שכתב הש"ך יור"ד סימן רכ"ח ס"ק י"א דהיכא דאסור עצמו מכל ישראל מותר להישאל דהויא כדיעבד, וא"כ הכי נמי ודאי דשייך לכל ישראל דשרי דהויא כדיעבד, כן תירץ בשו"ת דברי מלכאל חלק ב' סימן ע"א.

ד. באמת כבר הובטחנו שלא יכלה זרע ישראל ואם יתמהמה חכה לו והכל אחד לנו והעיקר לנו לצפות על ישועת ד' שיתקדש שמו הגדול בעולם וכמ"ש עשה למענך אם לא למענינו, ולזה אמרו שהיה לרבב"ח להתיר הנדר ולהורות שאין כוונתנו לטובתינו רק למען שמו הגדול, ואין אנחנו נוגעים בדבר, כן תירץ בשו"ת דברי מלכאל חלק ב' סימן ע"א.

עוד מקשה המשנה למלך הלכות נדרים פרק ז' הלכה ט' מהא דאיתא בגמ' ברכות ל"ב ע"א ויחל משה את פני ה' מלמד שהפר לו נדרו, כתיב הכא ויחל, וכתוב התם במדבר ל' לא יחל דברו, ואמר מר הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו, הרי משה נוגע בדבר היה, דאמרינן התם בגמ' לך רד, רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל כיון שאין ישראל בעולם אין לך גדולה, נמצא שהיה תועלת למשה בהתיר את שבועת המקום א"כ איך היה יכול להתיר, ולפי שני התרוצים הראשונים מתורץ נמי קושיא זו.

ויש מי שמתרץ: דמשה שהיה עניו מכל אדם, הגדולה לא דיבר אליו כלל ולא הויא נוגע כלל.

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרבני הנדיב הנכבד

הרב יעקב פויגל שליט"א

מנהל ת"ת באבוב בני ברק

לרגל יומא דהילולא של רבו הרה"ק רבי שלמה בהרה"ק רבי בן ציון מבאבוב זצוקללה"ה

נלב"ע ראש חודש אב תש"ס

יהא רעוא שבזכות בעל ההילולא יזכה לרוות נחת מכל יוצי"ח ויעליח בכל אשר יפנה

מי שנשבע שלא יאכל שבעה ימים האם הוא שבוטע שוא?

הנה פסק הרמב"ם הלכות שבוטעות פרק ה' הלכה כ', וכן נפסק בש"ע יור"ד סימן רל"ז ס"ק ד' נשבע שלא יישן שלשת ימים, או שלא יאכל כלום שבעת ימים, וכיוצא בזה שהיא שבוטע שוא, אין אומרין יעור זה עד שיצטער, ויצום עד שיצטער ולא יהיה בו כח לסבול ואח"כ יאכל או יישן, אלא מלקין אותו מיד משום שבוטע שוא ויישן ויאכל בכל עת שירצה, עיין במנחת חינוך מצוה ל' שהקשה היכר המקור של הרמב"ם דאדם יכול להתקיים בלא אכילה שבעה ימים.

אבל הר"ן שבוטעות י' ע"א מדפי הר"ף תמה על הרמב"ם שדימה שבוטעה שלא יאכל שבעה ימים, לשלא יישן שלשה ימים, דאינו דומה כלל, משום דדוקא בהא שנשבע שלא אישן ג' ימים מלקין אותו, כיון דאין מציאות שלא יישן, שהרי נרדם מעצמו, א"כ לא חלה השביעה לכתחילה והוא כשבוטע שוא, אבל בנשבע שלא יאכל חודש ימים אע"פ שלא שייך חודש ימים בלא אכילה, מ"מ כיון דתליא במעשה שלו, ויכול שלא לאכול, א"כ אסור לו לאכול, וכשיגיע שעת סכנה אוכל, דאין איסור שבוטעה דוחה פיקוח נפש, אבל לא אמרין דיצתה שבוטעה לשוא שהרי יכול לאכול.

ומסיק הר"ן: דמשום טעם אחר אמת דינו של הרמב"ם, משום דהוה ליה נשבע על דברי תורה שנשבע להמית את עצמו, לכך הוה שבוטע שוא.

והכסף משנה פרק ה' מהלכות שבוטעות הלכה כ' כתב להסביר את דברי הרמב"ם מדוע הוא שבוטע שוא, משום שאע"פ שהוא יכול להעמיד עצמו מלאכול עד קרוב שיסתכן מכל מקום כשאוכל אז הרי עבר על שבוטעותו ונמצא שנשבע על דבר שא"א לו לקיימו והוה ליה שבוטע שוא ולא חלה עליו וזה הטעם ג"כ כשלא יישן שלשה ימים דכיון שנשבע על דבר שא"א לו לקיימו הוה ליה שבוטע שוא ולא חלה עליו, הילכך מלקין מיד ואוכל מיד ויישן מיד.

יש להקשות: למה אינו חל ע"י כולל, שהרי כלל בתוכו יום ויומים, שהם לא סכנה, ומיגו דחל השבוטעה עליהם יחול נמי על היום השביעי, כך מקשה המחנה אפרים הלכות שבוטעות סימן י"ט, וכן בקצות החושן סימן עג ס"ק ג'.

ומתרץ הקצות: ודאי דלא שייך בזה כולל, משום דמעולם לא היה שבוטעה על דבר היתר בפני עצמו אלא תיכף שבוטעות לשוא יצאה כיון דצריך לאכול תוך שבעה ימים ומשום הכי אין השבוטעה חלה כלל,

יש להקשות: הרי אנו קימ"ל כרבנן דבנשבע שלא לאכול אסור רק בכזית, א"כ נשבע שלא יאכל שבעה ימים דלוקה משום שבוטע שוא היכי משכחת ליה הלא יכול לאכול חצי שיעור, וישהה יותר מכדי אכילת פרס דלא מצטרפי, ונהי דאסור מן התורה מ"מ השבוטעה לא היא עליו דאינו בכלל השבוטעה, ובשלמא להרמב"ם לא קשה דכתב נשבע שלא יאכל כלום שבעה ימים לוקה, אתי שפיר דגם חצי שיעור לא מצי לאכול, אבל למה דסתם המחבר סימן רל"ז סעיף ד' והשמיט שלא יאכל כלום, שפיר יכול לאכול חצי שיעור, א"כ מדוע היא שבוטע שוא, כך מקשה החתם סופר נדרים י"ח ע"א בשם הרבי עקיבא אייגר, וכן מביא במהר"ם שיק על המצוות מצוה ל' ששמע קושיא זו מהחתם סופר בשם הגאון רבי עקיבא אייגר, וכן מקשה בשו"ת בית שערים חלק יורה דעה סימן ש"ט, וכן באפיקי ים חלק א' סימן ל"ז אות ה', וכן במנחת סולת מצוה ל'.

יש שמתרץ: כיון דאמר שלא אוכל שבעת ימים, איכא לפרש שלא יאכל שיעור אכילה במשך שבעה ימים, וא"כ היא שפיר שבוטע שוא, כך מביא תרוץ זה במהר"ם שיק על המצוות מצוה ל' ששמע מהחתם סופר.

חכם היוודע שהנודר מתחרט וחפץ בהתרה החכם

האם מתיר הנדר שלא מדעת הנודר ושלא בפניו?

איתא ברבינו שמשון מובא בר"ן נדרים ח' ע"ב, וכן בשו"ת הריב"ש סימן ש"ע, וכן בבית יוסף יור"ד סימן רכ"ה ז"ל דכל שהחכם יודע שהנודר מתחרט, וחפץ בהתרה, החכם מתירו שלא מדעת הנודר, ומותר.

וטעם הדבר: דהתרת חכם, כהפרת בעל ותניא בגמ' קדושין פ"א נזיר כ"ג אישה הפרם, וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר, ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה, חזינן שבעל יכול להפר שלא מדעת הנודרת, א"כ ה"ה חכם לגבי הנודר, יכול להתיר שלא מדעתו משום דלא מצינו חלוק בין הפרת בעל, להתרת חכם, אלא בלשון אבל בשאר דברים הם שוים.

אבל במשנה למלך הלכות שבוטעות פרק ו' הלכה ד' תמה עליו וז"ל אם לדין יש תשובה, דשאני הפרת הבעל דהנודרת על דעת בעלה היא נודרת והוי כאילו פירשה דאין דעתה שיתקיים אי קפיד בה בעלה וכמ"ש בס"י קפ"ה וא"כ אין צורך לזה שהאשה תבא לפניו, ותדע דמדיון בטול הנדר נגעו בה, דואפילו צווחת שנדרה ע"מ שלא יוכל בעלה להפר לה אין בדבריה כלום וכמ"ש הראשונים וא"כ מה ענין זה להתרת חכם והדבר צריך אצלי תלמוד.

ועוד קשה: מהא דאיתא בגמ' ב"ב ע"ד ע"א שהראה ההיא טייעא לרבה בר חנה את הר סיני, אמר רבה בר בר חנה שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי מן הגלות כדכתיב הרבה פסוקים בנביאים כך כתב רש"י ועכשיו שנשבעתי מי מיפר לי, כי אתאי לקמיה דרבנן, אמרו לי כל אבא חמרא, כל בר בר חנה סיכסא היה לך לומר מופר לך, והוא סבר דלמא שבוטעת דמבול הוא, רבה בר בר חנה סבר דילמא שבוטעת דמבול דכתיב ישעיה נ"ד אשר נשבעתי מעבור מי נח אותה שבוטעה היה רוצה להפר ויחריב את העולם במבול ולפיכך לא רצה להיפר ואם איתא לדברי רבינו שמשון מדוע לא היפר עכשיו, דהרי יכול להתיר אף שלא מדעת הנודר היכא שיוודע שניחא ליה, וכן הקשה בספר שלמי נדרים ח' ע"ב.

וכן בשו"ת הריב"ש סימן ש"ע כתב שמדברי הרמב"ם ז"ל פ"ו מהל' שבוטעות נראה דלעולם אין מתירין שלא בפני הנודר, אלא צריך שיהא הנודר בפני המתירין.

וכותב שראוי לחוש לדברי הרמב"ם דעובדא דבת יפתח יוכיח, כדאיתא בבראשית רבה, פרשת חיי שרה דאמרין התם ולא היה שם פנחס שיתיר לו נדרו אלא פנחס אמר הוא צריך לי, ואני אלך אצלו, יפתח אמר אני ראש קציני ישראל, ואני הולך אצל פנחס בין דין לדין, אבדה ההיא עלובתא, ואם היה אפשר ע"י שליח, או מפי הכתב, למה לא עשה כן, כדי להציל את בתו שהרי לא היו מקפידין, אלא שלא ילך האחד לחבירו, לפי לשון המדרש, אלא בודאי, בפניו ממש בעיניו, כדברי הרמב"ם ז"ל, זהו מה שנראה לעניות דעתי בכל זה.

מי שרגיל ללמוד משניות אבות בשבת ואח"כ נדר ללמוד משניות בכל יום האם בשבת יוצא באבות?

יש לחקור מי שרגיל ללמוד בשבתות הקיץ משניות פרקי אבות בכל שבת וקיבל על עצמו ללמוד פרק משניות בכל יום האם בשבת יכול לקיים נדרו בזה שלומד את הפרקי אבות או דילמא כיון שקיבל על עצמו ללמוד בכל יום אחר שכבר נהג ללמוד בשבת אינו יוצא ידי נדרו עד שילמוד עוד פרק בשבת.

הנה בשו"ת סמא דחיי יו"ד סי' ט' נשאל במי שהיה רגיל ללמוד כ"ד פרקי משניות שבת בכל שבת, וכעת קיבל עליו בנדר ללמוד י"ח פרקי משנה בכל יום, ונזדמן לו שלימוד י"ח פרקי משנה באו לו בשבת בפרקי משנה דשבת, האם עולים לו לכאן ולכאן.

והביא ראיה: מתשובת מהר"ל שהנודר להתענות סך ימים רצופים, ואירע בהם תענית של חובה, שעולה לו לכאן ולכאן, וכדק"ל בפ"ק דחגיגה שישאל יוצאים ידי חובת שמחת החג בנדרים ונדבות.

וכן כתב כיוצא בה בשלטי הגבורים פ"ב דשבועות שהמתענה תענית חלום בשבת, ולמחרת חל י"ז בתמוז, אין צריך תענית אחר לתעניתו, ושוב עמד ממ"ש מהר"ל, שאין אדם יוצא ידי חובת מתנות לאביונים ממעות מעשר, שכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, וחילק דשאני התם דהוה תרי סוגי ממון של חיובים שונים, אבל לימוד פרקי משנה קריאה אחת היא, ועדיין יש לפקפק בזה.

וכן בספר יד אהרן סימן רפ"ח דן במי שקיבל עליו לשנות י"ח פרקי משנה בכל יום, והיה רגיל ג"כ לקרות כ"ד פרקי שבת בכל שבת, ואירע שבחייב י"ח פרקי משנה חל לימוד כ"ד פרקי שבת, אם עולים לו לכאן ולכאן, וכתב שלפי דברי השלטי הגבורים והט"ז לימוד אחד עולה לכאן ולכאן, ושכמדומה שגם השל"ה כתב כהט"ז.

וכן בשו"ת בית יהודה ח"א אור"ח סי' י"ט כתב מצאתי בכתבים של בעל הסמא דחיי שנסתפק במי שרגיל לקרות פרקי שבת בכל שבת, ונדר לקרות י"ח פרקי משנה בכל יום, ואירע שבלימוד י"ח פרקים בשבת באו פרקי שבת, אם עולים לו לכאן ולכאן, ורצה להביא ראיה להקל ממ"ש בשלטי הגבורים שהמתענה תענית חלום בשבת, ולמחרת אירע תענית חובה, אעפ"כ עולה לו, וא"צ תענית ביום אחר, והנה הוראת השלטי הגבורים גופה במחכ"ת אינה מכוונת להלכה, כמו שכתבתי בחידושים שלי, במטה יהודה סי' רפ"ח סק"ה ושו"ר בס' עולת שבת סימן רפ"ח שכתב כדברי בשם משאת בנימין, ואם תאמר, והרי כתב בש"ע סי' תקס"ח סי"א הנודר להתענות סך תעניות רצופים, ואירע בהם תעניות חובה עולים לו, ובתשובות מהר"ל שממנו הוראה יוצאה בדין זה, הוכיח כן מפ"ק דחגיגה, שישאל יוצאים ידי חובת שמחה בנדרים ונדבות, י"ל שהטעם בדין שלמי שמחה, כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהל' חגיגה י"שראל יוצאים ידי חובת שלמי שמחה בנדרים ונדבות, שמצוה זו היא כדי לשמוח באכילת בשר לפני ה', והרי אכל'. כלומר, שאין חובת שלמי שמחה כשאר חובות, ששאר חובות אפי" מה שיחייב האדם עצמו מדעתו כנדרים ונדבות, חיוב הבאתן היא לצורך גבוה, והוא כמשתעבד לבעל חוב, ואין ראוי לפרוע חובו ממה שחייב כבר, אבל שלמי שמחה אין חיובן אלא בשביל

אכילת האדם והנאותו כדי שישמח בשמחת החג, וחיוב שהוא לצורך האדם גרוע הוא משאר חובות, ולכן הוא נפטר אף בדבר שבחובה, שהרי אכל ושמח, וילפינן מניה מאי דדמי ליה, היינו בנודר להתענות ימים רצופים, שאין כוונתו אלא לצער ולסגף עצמו, אע"פ שנכלל בתוך תעניתו תענית חובה, הרי לא נתכוון זה אלא לרציפות הימים, ולא למספר הימים שיהיו יתרים על החיוב, הילכך עולים לו, אבל גבי תענית חלום בשבת, חייב להתענות על שביטל מצות עונג שבת, והוא משועבד לפרוע חוב מצות העונג, ואינו יכול לפרוע החוב במה שהוא מחוייב ועומד כבר.

ובשו"ת הלכות קטנות חלק א' סימן ס"ט חולק על זה דנשאל במי שקבל עליו לקרות כמה פסוקים של תהלים בכל יום אם יעלה לו למנצח מזמור לדוד וכן כל כיוצא כאלו, וכתב דמיסתברא דלא עלה לו מן החשבון.

מי שאומר לחבירו בחיי שכך היה המעשה

האם הוא לשון שבועה?

יש לחקור האם אדם שאומר לחבירו בחיי שכך היה הסיפור האם הוא לשון שבועה וצריך ליזהר בזה אפילו כשאומר אמת דקמ"ל אור"ח סימן קנ"ו יזהר מלישבע אפילו שבועת אמת או דילמא אין צריך לחוש לזה דבחי אינו לשון שבועה.

הנה בשו"ת מהרש"ם חלק ד' סימן ל"ח נשאל במי שנשבע בחיי שאמר כה אחיה שאעשה כך וכך אי אית ביה משום שבועה.

ומסיק המהרש"ם: לענ"ד דבר זה נלמד ממקרא מפורש ס"פ שלח ואולם חי אנכי ופירש"י לשון שבועה, וגם בפרשת מקץ חי פרעה, ופירש"י דכשהיה נשבע לשקר נשבע בחי פרעה נראה מזה ג"כ דהוה ליה שבועה, ובגמ' דסנהדרין כ"ד דור לי בחיי ראשך מוכח דהוה שבועה קלה, ועכ"פ בודאי צריך התרה.

ומביא ראיה: מהתוס' חגיגה ט"ז רע"ב ד"ה אראה בנחמה שהביאו מלשון המקרא ואולם חי אני, דחי הוה לשון שבועה.

ובמקום אחר שבת ט"ז ע"ב הביאו ראיה שחי לשון שבועה מהא דכתיב חי פרעה אם תצאו מזה.

ובשו"ת יביע אומר חלק א' יורה דעה סימן י"ז כתב שאין להביא ראיה שבחיי הוא לשון שבועה מהא דכתב בספר חסידים סימן תט"ז ולא ישבע אדם בחיי בניו, ולא ישבע באביו ואמו, דאין מזה הוכחה דהוה שבועה ממש, רק זהירות לכתחלה.

וכן בשו"ת הלק"ט ח"א סימן ק"ד שהאומר על נפשי אפשר דלא גרע מידות שבועה, אבל חי נפשי הוא כמו בחיי ראשי דהוה קללה ואין שם שבועה.

וכן הברכי יוסף יו"ד סי' רכ"ט אות ו' כתב בשם מהר"ר יעקב מלכו בתשובות כ"י סי' כ"ו דהאומר בחיי נפשי, אף שאין ראוי לומר כן מכל מקום איסור שבועה ליכא עיי"ש.

ובשו"ת מנחת יצחק חלק א' סימן י"ט נשאל במי שאמר בחיי בנו האם הוא לשון שבועה, ומביא הרבה ראיות דלא הוא לשון שבועה ומביא את דברי הש"ך חו"מ סימן פ"ז, מ"מ יש ליזהר בזה דהוה קללה חמורה.

מכתבים למערכת

מי שרוצה לענות עצמו ביום כיפור בדבר שאינו חייב האם מותר

מה שחקרתם האם יש דין מצוה שמחה עונג וכבוד ביום הכפורים ולכן אינו יכול לענות עצמו חוץ מחמשה עונשים שחייב בהם או דילמא יכול להצטער כמה שרוצה אף כמה שאינו חייב, והבאתם מחלוקת הפוסקים בענין זה.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחוקי הדת

יש להעיר מהא דאיתא בגמ' שבת קט"ו ע"א יום הכפורים שחל בשבת דמותר בקניבת ירק ופירש רש"י אע"ג דהוויא שבות התירו משום עגמת נפש שמתקן ואינו אוכל והרי קרוב לעינוי לכן מותר, הינון דמותר להוסיף עוד עינוי שמתקן האוכל ואינו אוכל, אך יש לדחות דהך עינוי נכלל בעינוי של אכילה והוויא עוד פרט מעינוי של אכילה, ועיי"ש במסורת הש"ס בשם בעל המאור שמהא דעל רש"י ולא ישר בעינוי, ואפשר מטעם הנ"ל דאין להוסיף על העינוי.

הרב יהודה צבי האכמן שליט"א ישיבת הרומי"ד ירושלים

יש לציין דבספר יסוד ושו"ש ועבודה שער י"א פרק ז' כתב וז"ל ויש נהגין עוד בסיגוף זה להשפיל יד אחד לצד הארץ ואינו מגביה אותה כלל כל עת תפילת כל נדרי וכל יום המחרת ואשרי חלקם, ובודאי כל סיגוף שישער האדם בעצמו ובכוחו שיוכל לעמוד בו ראוי וישר לעשותו לכבוד יוצרו ובראך יתברך שמו ויתעלה כנגד מה שהכעיס אותו יתברך שמו בעונותיו בכדי שירחם עליו ביום הצום הנורא הזה.

הרה"ג רבי יוסף חיים אורב ציון שליט"א מח"ס עתה באנו וכו'

יש לציין דבספר שרגא המאיר על התורה מביא ראיה שביום כיפור יש חיוב שמחה ואסור סתם לענות עצמו מהא דכתב בתרגום יהונתן ב"ע אמור כ"ג ל"ב ועבדין זמנין מועדיכון בחדווא וזה מיידי ביום כיפור, הינון שיש חיוב שמחה ביום כיפור.

איך מותר להמית עצמו על דברי תורה

הרי אסור ליהרג על שאר מצוות חוץ מג' עבירות

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' ברכות ס"ג אמר ריש לקיש אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל, דיש להקשות איך מותר ליהרג על דברי תורה, הרי רק על ג' עבירות חייב ליהרג, ובשאר עבירות מחלוקת הראשונים אם מותר ליהרג, ותרצתם בארבע אופנים.

הרב יהושע בורודיאנסקי שליט"א בני ברק

נראה לציין מה שכתב בזה החוון איש בקובץ אגרות א"ג וז"ל ידעת התורה אין זה פשוטו של סוגיא בחיי אדם, כי הלא אמרו אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, המיתה שבכאן היה הנטיה ממשטו של החיים לעומקו של החיים לתוך תוכו של החיים, כל שהאדם מרבה בשבירת המידות מרבה חיים, כי שבירת המידות היא הריגת החיים השטחיים, ומיתה של היצר הממלא כל הגוף הוא החיים המוליד החיים בדרכה של תורה, מידות המושחתות רבות הנה והם עצמו ובשרו של האדם והממית אחת מהן המית את עצמו ומקצת עצמו ככל עצמו, ואמנם מיתה זו תחיה בעליה ודברי תורה מתקיימין בידו.

האם כשעושה מחיצה של זכוכית מהני למנוע היוק ראייה של עין הרע

מה שחקרתם האם במחיצה של זכוכית יש היוק ראייה של עין הרע, והבאתם ראיה ממה דכתב בתשובת אבקת רובל סי' קכ"א שנשאל בראובן שרוצה לפתוח הלון על גינתו של שמעון ונמיה לפניו שמשות של זכוכית, והלא מעכב עליו משום היוק ראייה, והשיב נראה דטענה דהיוק ראייה אינה טענה, מפני שמחיצה של זכוכית הוה מחיצה להיוק ראייה, שהרי מפסקת וחוצצת היא בפני העין, והוא שתהיה סתומה יפה ולא ישאר בה שום נקב שיהיה בו היוק ראייה, והפתחי תשובה חושן משפט סימן קנ"ד ס"ק ט' הביא את דבריו וכתב נראה ברור שהמחיצה של זכוכית שהוכיר מרן ז"ל אינו כמו שלנו שיכולין להביט דרך הזכוכית להלן רק הזכוכית שבזמנו היה חוצץ בפני העין, רק היה מביא אורה, אבל בזכוכית שלנו ודאי דיש בו היוק ראייה.

הרה"ג רבי דוד גרנעלד שליט"א ר"מ בישיבה גדולה סאטמאר קרית יואל

יש להעיר מה דדיבתם היוק ראייה להיוק של עין הרע דשתי דברים הם, דהיוק ראייה הוא שמויק השתמשות חבירו בהיות יודע יודע שחבירו יכול לראותו, והוה שכתב האבקת רובל והפתחי תשובה שאם סותם בזכוכית אי אפשר להביט צרכו, ועוד כי הרמב"ם לא הביא כלל בחיבורו עניני היוק עין הרע, ובענין עין הרע דרך זכוכית עיין בתורת חיים ב"ב קי"ח בר"ה מה דגיס.

הרב חיים מאיר קליין שליט"א בית שמש כולל וניין

מה שכתבתם בשם הדובב מירשים דבמסתכל במשפיים ליכא היוק ראייה של העין הרע, כמו שבמסתכל מחלוץ זכוכית שליכא עין הרע, יש להעיר דיש לחלק דמשפיים שוה לשמש לראיה אפשר דבטלה לעין וליכא עין הרע, משא"כ בחלוץ.

איך היה מותר לפנחס לעשות את עבודה הרי כהן שהרג את הנפש לא ישא כפיו

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דכתוב בפרשת פנחס כ"ה י"ג והיתה לו ולירעו אחריהו ברית כהונת עולם, דיש להקשות איך היה פנחס כשר לכהונה אחר שהרג את זמרי, הרי קימ"ל בגמ' ברכות ל"ב ע"ב כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו, א"כ כל שכן שהוא פסול לעבודה, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב משה מרדכי אלחדד שליט"א ירושלים כולל מיד

הרב עמרם נתן טויבער שליט"א ירושלים
הרב משה אהרן לכוביצקי שליט"א בני ברק
הרב הושעיה ספיר שליט"א כולל פובנ"ז בני ברק
הרה"ג יחיאל יהודה משה הנציג שליט"א מודיעין עילית
נראה לתרץ, דלמ"ד דפנחס לא נתכהן רק לאחר שהרג את זמרי, לפי הנ"ל אתי שפיר, דכיון שלא היה כהן בזמן הרציחה לא נפסל מחמת זה.
מעדני אשר: תרוץ זה היה בידו, רק מצד הסברא אינו נראה, דכיון דטעם דפסול משום דאין קטור נעשה סניגור מה מהני מה דהרג לפני זה סוף סוף יד זה הרג.

הרה"ג יצחק שפיצר שליט"א בני ברק

נראה לתרץ לפי מה שכתב הפרי מגדים אור"ח סימן קכ"ח א"א ס"ק נ"ג דכהן שהרג את הנפש רק מדרבנן פסול, לפי הנ"ל אתי שפיר.

הרב יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מודיעין עילית

יש לציין שעמד בזה, במושב זקנים על התורה והביא תרוץ בשם רבי יחיאל מפריש דגברא קטילא קטיל ולא היה רציחה, דהבא על ארמית קנאין פוגעין בו.

הרב אלימלך בלוס שליט"א קרית צאנז נתניה

יש לציין דבילקוט שמעוני כתוב על הפסוק והיתה לו ולירעו אחריהו ללמדך שכל השופך דמן של רשעים כאילו הקריב קרבן.

הבה"ח יוסף יהודה שטיינמעץ נ"י ישיבת וויניץ בני ברק

נראה לציין מה שראיתי בספר דף על דף ראש השנה ע"פ קפ"ב שתירץ ע"פ מה שכתב באור זרוע הלכות נשיאת כפים סימן ת"י"ב בשם אבי העזרי דדוקא אם מפורסם ומועד לכך תדיר, אבל באינו מפורסם ומועד לכך אינו פסול, וא"כ אתי שפיר דפנחס לא היה תדיר ומועד לכך.

על מה שמכחו חסידים ואנשי מעשה לטבול במקוה חם בשבת וביו"ט

מה שהקשתם על מה שמכחו חסידים בהרבה מקומות לטבול בשבת או ביו"ט במקוה חם, הרי קימ"ל אור"ח סימן שכ"ו שאסור להתרחץ בשבת וביו"ט במים חמים אף שהחמו מערב שבת ויו"ט, ובאמת יש מקומות שהחמירו שלא לטבול במים חמים בשבת וביו"ט משום זה, מ"מ קשה על מנהג המתירים על מה שמכחו, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב ישראל אשלג שליט"א אשדוד

הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים
יש לציין דבשו"ת אבני נזר אורח חיים סימן תקכ"ז כתב שלא למחות בעד אותם הטובלים במקוה חם בשבת, כיון שמתכוונים למצוה אף שאין צריך לה, מצוה לטבול שנית בשבת שחרית כמבואר בכתבים, וטעם ההיתר על פי מה שכתב מהר"ל"ח סי' תרנ"ג ליישב קשיית הטור סימן תרי"ג על הבה"ג בהא שהתירו לעבור בנהר עד צווארו לצורך מצוה וכתב בה"ג דלשוט אסור, והקשה הטור דאם התירו רחיצה דאסמכאי אקרא, כל שכן שהיה מותר שייטא דקילא, ותירץ דרחיצה התירו משום שאינו מתכוין לרחוץ אלא לעבור, מותר שאין כן שייטא שמתכוין לשוט, א"כ ה"ה כשמכוין לשם טהרה אין בזה איסור.

האם מותר לעצור בהמה כשהוא לצורך האדם

מה שדנתם האם מותר לעצור בעלי חיים לצורך האדם, והבאתם מהרמ"א שמותר.

הרב יוסף טויב שליט"א אשדוד כולל בית ועד ליבנים

יש לציין מה שמבואר בשו"ת אמרי שפר סימן ל"ד שההיתר הוא דווקא במקום ההכרח לצורך רפואה וכדומה, אמנם בשביל תועלת ריוח ממון אין להתיר כמו שמבואר בגמ' ב"ב כ' ע"א פסיק שדא ליה לכלבים, כיון דאיתא ביה צער בעלי חיים לא עבדי, וכן כתב בשו"ת בני ציון סימן ק"ח שאין להתיר לגרום עשיית מום בספק כבוד מפני איסור צער בעלי חיים דהוא מן התורה, וכן בספר חסידים סימן תרס"ז איתא שמי שמשים משא על בהמה יותר מכדי יכלתה עתיד ליתן את הדין.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
לביורים בכל עניני המערכת, בטל: 057-3166560